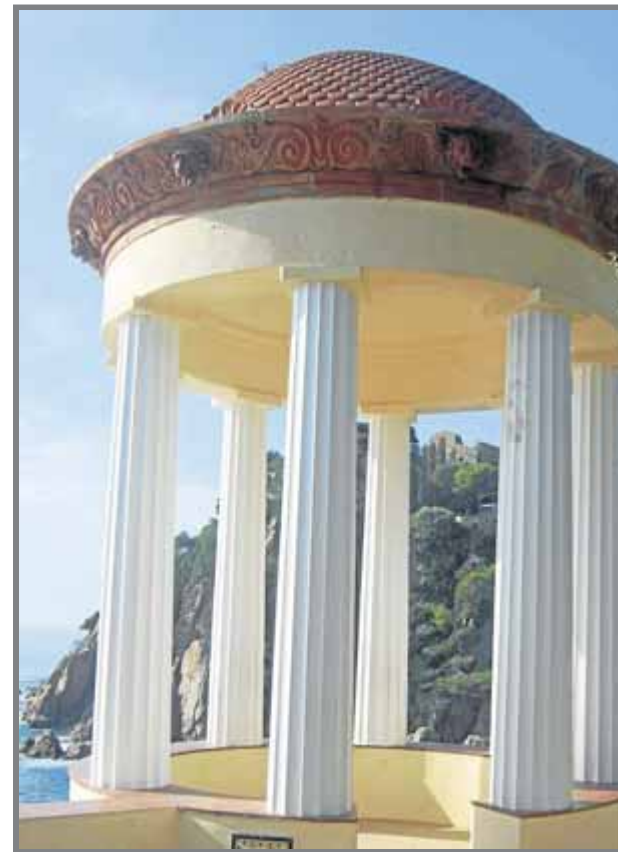

Entre mariners i terrassans

Joaquim Ruyra (Girona, 1858 - Barcelona, 1939) està considerat un dels grans narradors catalans

R

Ruyra també es va perpetuar per la paraula d'un altre mag del llenguatge, Josep Maria de Sagarra, que li dedicà un poema en què l'equiparava a una abella dúctil

De la talaia de sa Palomera estant, si fem una fosa d'imatges, en blanc i negre, amb l'ajuda dels textos de Ruyra tindrem el reviscolament d'un Blanes que ja fa temps que ha passat avall. A l'altra banda del petit istme, hi trobarem el raval dels pescadors de s'Auguer, on transcorre l'acció d'en Garet a l'enramada: "El noi, Garet, un mariner simpàtic, caraprim, morenet, d'ull gris i mirar vergonyós, ix a la porta de casa seva, afaitat de fresc; vestit amb una roba flamant de llana negra, calçat amb botes noves de vedellet i cobert el cap amb una gorreta de seda." Mirant cap a mar, els penya-segats encara de proporcions prou humanes ens familiaritzen amb aquells que més endavant trobarem passada la punta de Santa Anna. De fet aquest faroner de pedra agresta fa de pern que ens obre i tanca dos mons genuïnament ruyrans: el Blanes pescador i terrassà i les anfractuositats de l'inici de la Costa Brava.

Una Costa Brava avui remarcada i emmarcada a través d'una estructura de ferro situada enmig de l'istme. En aquesta platja llarga i plàcida, podem reviure els jocs d'infant de l'escriptor: "Hi corriem, hi fèiem tombarelles, hi jugàvem a pedralta o a sotet, hi cercàvem petxines... A voltes ens entreteníem a fer enfellonir la mar insultant-la i tirant-li sorrades. -Mira, com s'estufa, la vella reganyosa!... Veus?... Sents, com ronca? Apa, aquí, verra! Escumeja: no ens arribaràs als peus."

Just en el punt equidistant entre Santa Anna amb el que queda del convent dels franciscans i s'Auguer la foto fixa prendrà color per evocar el monument que Blanes erigí a Ruyra de la mà de Joan Rebull el

1961, amb un estilitzat freret noucentista, el pare Sadurní, que: "Quan ja apuntava l'alba el veié davallar a una cala profunda, oberta entre altes penyateres, en la qual la quieta mar blavejava amb una feble llum interior, semblant a la que neix de l'ull animat de l'home, i, en els paratges més obscurs, alçava guspiretes fosfòriques que aclarien per un moment alguna d'aquelles abruptes raconades."

Aquell dia, el record de Ruyra també es va perpetuar per la paraula d'un altre mag del llenguatge, Josep Maria de Sagarra, que li dedicà un poema en què l'equiparava a una abella dúctil que copsà com ningú el Blanes del seu temps: "Ell va saber xuclar-

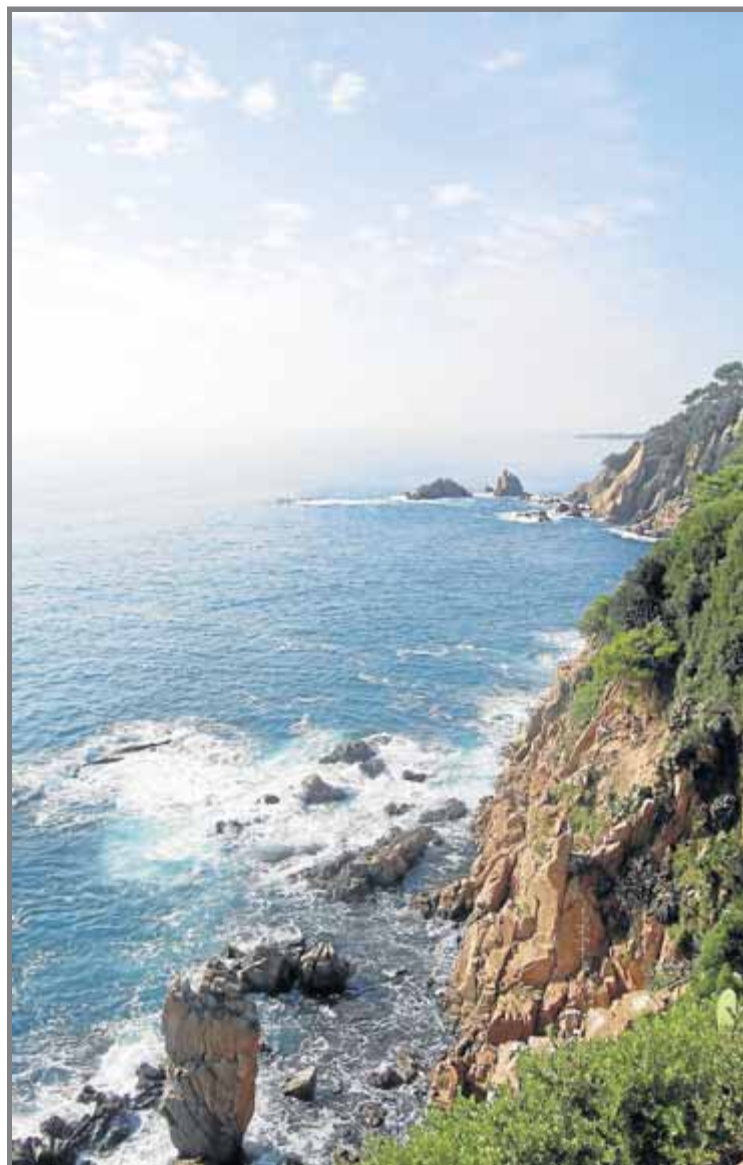
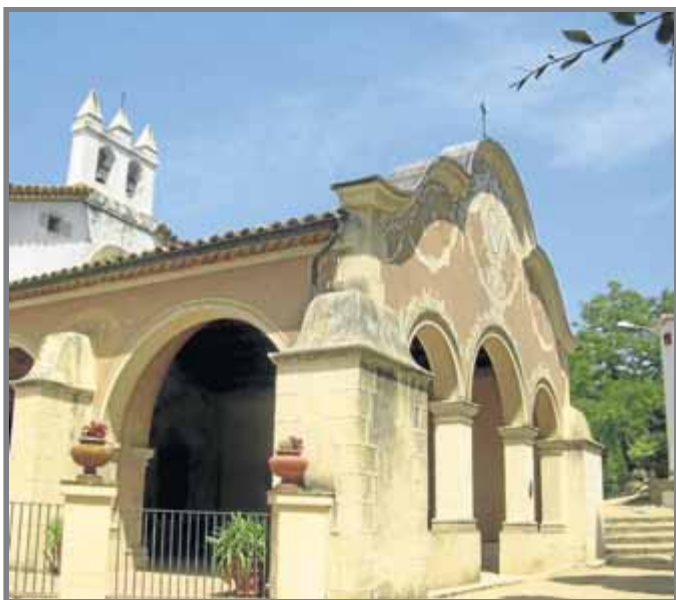
A Ruyra li deien el noi de can Creus

ne mel i sal, / i exclusiva paraula musical, / -gropa de sol, blanca de lluna- / perquè pesés dins la nostra fortuna / amb un pes immortal." Un convent de Santa Anna, avui, clos de casament de famosos, on, segons mossèn Josep Palomer, havien fet tertúlies amb Ruyra: "A voltes, les nostres reunions s'esqueien darrere els murs del convent vestust... i sempre era Ruyra qui les amenitzava." L'autor de *Marines i boscatges* "hi pontificava de la manera que ell sabia fer-ho: solemnement i amablement"

A tocar del passeig de la Mestrança, avui

intimidada, enclaustrada, per les edificacions modernes, hi ha la capella de l'Esperança, abans a tocar de la platja, amb una llàntia sempre encesa perquè els pescadors poguessin adreçar-se sense contratemps a l'avarament de la platja: "El perill no era gaire lluny. Dues tasses, semblants a dos punxeguts edificis gòtics mal esbrollats de llurs agulles i torricel·les, desgastats i malmesos, se destacaven de la costa, quasi dret a dret de la nostra derrota. Eren les penyes de Santa Anna, a les quals les ones s'enfilaven a escarpir esbojarradament llurs cabelleres de Fúria. Malaurada la nau que hagués sigut llançada contra aquells caires i esgardissos! Difícilment cap tripulant n'haguera escapat amb vida."

De la punta de Santa Anna enllà, trobem la cala Forcanera, la nina dels ulls de fra Sadurní, que Ruyra definia com "una de les més feréstegues i ombrívols de la costa; però és també, durant les bonances d'estiu, una de les més quietes, més fresques i més plàcides que poden trobar-se". I passats el penya-segats de Marimurtra, escenaris perfectes per reviure el desenllaç de *Jacobé*, cala Santa Cristina i cala Sant Francesc, dos llocs bàsics de l'univers ruyrià. L'escriptor, tombat el cap de Tossa, cap al nord, rebatejà aquests topants de la Costa Brava amb

Alguns espais relacionats amb Ruyra, però per damunt de tot un paisatge, el de la Costa Brava
L. SOLDEVILA

semblants arguments: “Aviat haguérem de prendre un rumb més forà per remuntar el cap de Tossa, i heu-nos aquí al davant del tros de costa, de les meves amors especials, el qual jo designo amb el nom de *Costa serena*. És un ribatge que, per la magnitud i esquerpor dels seus penyalars, mereixeria certament ésser qualificat de brau, si no ho desmentessin la calma que sol regnar-hi, les flaires de ginesta i de pi que l'embaumen i la pau deliciosa de les seves amagades platgetes.” Cala de Santa Cristina, avui profanada per un complex hotelier, era la perla de totes les platges, de tal manera que “quan ens agenollem per collir els lliris blancs, indígenes i característics d'aquella platja, el nostre cor es complau a dedicar la genuflexió a una puresa més adorable que la material dels lliris mateixos”.

Refem camí terrassà. Entrats que serem en el moll de los de l'antiga vila, al carrer Ample, número 10, trobarem can Creus i, just al davant, al número 11, can Oms, tots dos casals exemples de la noblesa rural de la Selva. A Ruyra se'l coneixia com el noi de can Creus. Per aquest carrer amunt, l'escriptor hi imaginà que passaven els tripulants de la Santa Rita per portar el rem de trenta-quatre fins a l'ermita del Vilar. Encara, si la fosa del

temps és possible enmig del traüt urbà, sentirem com ressonen immortals els girs del parlar de Blanes que encisaren Ruyra:

–Cuiteu! Correu! Ja vénen, ja vénen, els de sa *Santa Rita*!

–Pepeitta, Ramoneitta!... ¿Ont us fiqueu?

–Qui és, aquell? Ai la mare!, si no en conec d'atro!, si és en Pauet de can Ternal de sa Cama d'Ase!

–Calla!, no xisclus, beneita!

–Guaita, guaita! Aquell tan lleig és en Saura.

–Oidà!, sí, que té es nas dels Saures!

–Bo d'homo, mireu com li degoten ses llàgrimes!

–Reina!, això entendreix!

–Caretons de Déu! Ja se n'avenen a fons, i sa Verge...

–A on va ara, aqueix carro? Enrere, enrere! Que voleu fer una tragèria!

–Es que va davant és de can Cadenera de Raval: es menut de sa coixa Oriola.

–I aquella noa? Malaguanyats peuetes! Mireu's-em això!, si això són lliris blancs, fietes! Prou és coneixent, que no han tingut gaires tractes amb sa terra nua!

–És filla de Roses, però té sang de pare.

–Noa de bona nissaga! ¿De qui s'ha re-

cordat, en es seus trebais, sinó de sa Santa Mare des blanencs? Oh, quina bona pensada! Salut, noa de Roses! Predica, predica, sa devoció des Vilar!”

L'ermita del Vilar, terrassana però, malgrat la distància que la separa del mar, presidida per sant Telm i sant Isidre, els patrons dels mariners i dels pagesos. A la banda dreta del presbiteri, com un exvot extraordinari hi ha el rem de trenta-quatre. Poques vegades ha passat que la literatura hagi creat una *realitat* com en el cas del rem ruyrià, que no ha existit mai. L'any 1934, l'escriptor en va fer donació al poble de Blanes. Amidava 36 pams de llargada, és a dir, 7 metres.

Al cementiri, en un panteó senzill, reposen les despulles de Ruyra acompanyades de les de la seva dona i cosina, Teresa de Llinàs, que tant el va condicionar humanament i literària. Allí, entre xiprers i flors seques levita l'amor que sempre sentí per Blanes: “Vine a guarir ma melangia, / oh tu, país d'atzur i d'or, / terra del sol i l'alegria, / Blanes amada del meu cor.” Un Blanes a qui gosà demanar la més gran quimera: “... i sé per llarga experiència / que em sols donar goig i conhort, / i àdhuc pretenc de ta influència / algun remei contra la mort.” *